

Toespraak Nieuwjaarsreceptie 2020 *Burgemeester Ton Strien*

Hartelijk dank, Luca en Ciel, jullie hebben ons in hele mooie fragmenten laten horen hoe meisjes met een dagboek de bezetting hebben beleefd ... en het moment van de bevrijding ... *75 jaar geleden* ... Eindelijk ... na vijf lange jaren van onderdrukking, dood en verderf ... de uitzinnige vreugde en toch óók weer die onzekerheid ... is het wel écht waar ...?

Veel tienermeisjes met een dagboek hebben de oorlog gelukkig overleefd. Dat kan helaas niet van Hertha Aussen worden gezegd, het Joodse meisje dat tijdens de oorlog in Wijhe woonde. Nadat zij eerst in kamp Westerbork gevangen had gezeten, is zij, samen met haar vader, moeder en oudere zus, in een veewagon naar Auschwitz gedeporteerd en daar onmiddellijk vergast ... enkel omdat ze Joods was. Waarom begin ik mijn toespraak al onmiddellijk met dit harde feit? Wel, omdat het belang van 75 jaar Vrijheid pas echt betekenis krijgt wanneer we ons bewust blijven van de gruwelen van discriminatie, dictatuur en de vernietiging van mensen.

Het is daarom heel passend dat, voorafgaand aan de viering van 75 jaar Vrijheid, met de medewerking van het Verenigd Comité Wijhe en Anton Heijmerikx, op 7 november jl. door de achternichten van Hertha vier Stolpersteine zijn gelegd bij het huis van het gezin Aussen aan het Havenpad. De neef van Hertha, Hans Aussen uit Amsterdam, 93 jaar oud, was daarbij aanwezig. *Hij wilde er persé nog bij zijn, twee weken later is hij overleden* ... Ook Netty Hietkamp, de hartsvriendin van Hertha, was aanwezig, samen met leerlingen van de Tellegenschool, die de Stolpersteine hebben geadopteerd.

Liesbeth Aussen, één van de achternichten, heeft bij die gelegenheid indrukwekkend gesproken en opnieuw gezegd dankbaar te zijn voor de wijze waarop in Wijhe de herinnering aan hun vermoorde familieleden levend wordt gehouden.

Wij vieren in 2020 *75 jaar Vrijheid* ... Kijken we naar wat er om ons heen in de wereld gebeurt en naar onze eigen geschiedenis, zijn niét oorlog en tirannie uitzonderlijk ... nee, dat wij al zó lang in vrede en vrijheid hebben kunnen leven, dát is uitzonderlijk ... Alle reden dus om uitgebreid bij onze vrijheid stil te staan. Hoe hebben wij onze vrijheid in de afgelopen 75 jaar beleefd? Het is een periode waarin we weliswaar in vrede hebben geleefd, maar wel in de schaduw van de Koude Oorlog. Het is de tijd, waarin onze aanvankelijke vijanden, Duitsland en Italië, binnen de Europese samenwerking, onze bondgenoten zijn geworden. De emancipatie van de vrouw is bevochten, ook die van LHBT-ers en andere minderheden. Er is sprake geweest van ontzuiling en ontkerkelijking ... nu staat vooral de persoonlijke ontwikkeling van het individu centraal. De samenleving is veel meer multicultureel geworden, het opleidingsniveau is spectaculair gestegen en wij zijn mondiger geworden. Door het internet en de sociale media is de manier waarop wij communiceren niet te vergelijken met 30 jaar geleden ... laat staan 75 jaar ... Door al die ontwikkelingen is de relatie tussen burger en overheid en die tussen kiezer en gekozene ingrijpend veranderd. En daarmee staat ook onze vertegenwoordigende democratie onder spanning.

We leven in roerige tijden, maar mag ik jullie, ter relativering, herinneren aan de vijftiger, zestiger en zeventiger jaren ... *kijkend naar het gezelschap dat vanavond aanwezig is, zal dat vast herkenning geven* ... de Wederopbouw, de Provo's en de Dolle Mina's met *'Baas in eigen Buik'*, de krakersstellen en het *'Geen woning, Geen kroning'* in 1980. *Over roerige tijden gesproken* ... Er werd daarna massaal gedemonstreerd tegen de kruisraketten en de bekende vakbondsleider, Herman Bode, riep: *"Willen we naar de Dam, dan gaan we naar de Dam"* ... En tóch zijn we er met elkaar steeds weer uitgekomen ...

Waarom deze relativering ... (?) die maak ik, omdat ik vind dat we zo nu en dan wel heel dramatisch over onze toekomst doen. *Ja*, we staan inderdaad voor grote opgaven in een turbulente wereld, maar *nee*, dat is niet voor het eerst in de geschiedenis!

Mag ik enkele van die opgaven toespitsen op Olst-Wijhe? Wij zijn hier al lang in gesprek over de energietransitie. Het wordt tijd om de eerste besluiten te nemen en die uit te voeren. In februari bespreekt de gemeenteraad de Ruimtelijke Visie Duurzame Energie. De opwek van energie door zon en wind geeft veel debat en dat is niet alleen begrijpelijk ... dat ook nodig. Die discussie is belangrijk om uiteindelijk de goede besluiten te kunnen nemen. De snelheid waarmee het Klimaatakkoord moet worden uitgevoerd, geeft nu grote druk. Raad en college proberen daar zorgvuldig mee om te gaan. Gelukkig zijn we in Olst-Wijhe al ruim twee jaar geleden gestart met de discussie over zon en wind. De verschillende opvattingen en argumenten worden secuur gewogen en uiteindelijk zal de gemeenteraad, onze volksvertegenwoordiging, daar besluiten over nemen. Aan energie, warmte en klimaatadaptatie zullen we met z'n allen nog vele jaren hard moeten werken ... misschien kun je in dit verband wel spreken van een nieuw soort 'wederopbouw' van Nederland, maar dan zonder dat er oorlog is geweest ... Die 'wederopbouw', dat doen we sámen ... met onze kinderen en kleinkinderen voor ogen ...

Er zijn nog tal van andere grote opgaven waaraan we dit jaar werken. Ik denk aan de verkeersplannen voor Olst, die we in 2020 gaan uitvoeren. Olst heeft daar al lang op moeten wachten ...

De Mare en mijnplein hebben, samen met de gemeente, een visie op 'Scholen voor Morgen' ontwikkeld. In het kader daarvan wordt in Welsum de basisschool in het dorpshuis ondergebracht, dat daardoor nóg meer functies onder één dak krijgt. Dit voorjaar worden ook de plannen voor de bouw van het scholencluster in Olst gepresenteerd, een 'kinderdorp' met alle belangrijke voorzieningen voor kinderen onder handbereik. Voor Wijhe bereiden we vergelijkbare plannen voor, die eveneens dit jaar bekend worden gemaakt.

In Wesepe werkt de stuurgroep met tal van partijen uit het dorp aan het Voorzieningshart, één van de vele prachtige burgerinitiatieven waaraan in onze kernen wordt gewerkt. Een ander mooi voorbeeld is het plan waaraan door Plaatselijk Belang Eikelhof en een projectontwikkelaar wordt gewerkt voor een buurthuis en de bouw van enkele woningen op de locatie De Lepelaar.

Ik denk verder aan de talloze uitdagingen in het landelijk gebied, waar we samen voor staan. Daar is het afgelopen jaar de stikstofcrisis overheen gekomen. Dat was voor de boeren de druppel ... Diverse protestacties waren het gevolg, in Salland gelukkig op een redelijk nette manier. Onze familiebedrijven in Salland voelen zich miskend in hun pogingen om milieubewust en diervriendelijk te boeren, ondanks de harde economische wetten, én zij verwijten de overheid bovendien ad hoc beleid waardoor zij onmogelijk duurzaam kunnen investeren. Dat begrijp ik. Ik zeg er overigens bij dat ik denk dat de boeren hun punt nu wel voldoende duidelijk hebben gemaakt ...

Onze zes raadsfracties hebben in het Raadsakkoord op Hoofdpijnen afgesproken om aan het landelijk gebied hoge prioriteit te geven. Er zijn daar veel initiatieven, waarover wij met de agrariërs en andere bewoners en gebruikers van het buitengebied in gesprek zijn. Ik noem de Kracht van Salland, de Salland Deal, de pilot 'Land van Waarde' en bijvoorbeeld 'Salland boert en eet bewust', waarin geprobeerd wordt om economie en ecologie te combineren en waarbij ook de consument betrokken wordt. Ik zie in het landelijk gebied veerkracht en creativiteit en dat is heel belangrijk ... Albert Einstein zei immers al dat we een probleem niet kunnen oplossen met hetzelfde denken dat het heeft veroorzaakt.

In het sociale domein is de transformatie al veel langer gaande. Met vallen en opstaan zijn we op de goede weg ... Ik maak mij wel nog grote zorgen over mensen, éénoudergezinnen met jonge kinderen, ouderen, met weinig of geen inkomen, laaggeletterd, met schulden en geen werk ... zij zijn het, die vaak al jong met chronische ziekten worden geconfronteerd en gemiddeld zeven jaar korter leven. Zij hebben nog niets van de economische voortuitgang gemerkt. Dat moet te denken geven. Wat betekent 'vrijheid' voor hen? Als we willen dat mensen echt 'vrij' zijn, ook van armoede, ligt daar nog een belangrijke opdracht voor de overheid, óók de gemeente, en de samenleving ...!

Helaas moet ik vanavond ook iets zeggen over de financiering van het sociaal domein. Al jaren blijkt dat de rijksbudgetten volstrekt ontoereikend zijn en wij daardoor in financiële problemen raken. Daar zijn ook andere redenen debet aan, zoals bijvoorbeeld de oplopende korting voor kleine gemeenten, ooit een bezuiniging, omdat het vorige kabinet in het Regeerakkoord gemeenten van 100.000 inwoners en meer wilde creëren en, toen dat streven heel snel daarna de prullenmand in ging, verzuimde om de korting ongedaan te maken. Het scheelt ons jaarlijks honderdduizenden euro's ...! Doordat bovendien het rijk minder uitgeeft dan zij eerder had geraamd, worden wij gekort. Daarmee wordt verantwoord financieel beleid een lachertje ... Ik ben niet zo van het klagen, maar de situatie begint ondertussen dermate ernstig te worden dat ik deze grote zorg met u wil delen. De gemeenteraad heeft voor 2020 besloten om én het OZB-tarief niet meer dan trendmatig te verhogen én niet ingrijpend te bezuinigen. Dat is een bewuste keuze, mogelijk gemaakt door een forse greep uit de reserves en door noodzakelijke investeringen nog even in de koelkast te zetten. De raad heeft gezegd: dat kan voor één jaar, maar voor 2021 en volgende jaren moet de rijksuitkering flink omhoog ...! Gebeurt dat niet, dan dreigen óók voor Olst-Wijhe ingrijpende maatregelen met maatschappelijke impact ... het zal uiteindelijk uit de lengte of de breedte moeten komen! Dit is steeds de kernboodschap geweest van de portefeuillehouder Financiën, wethouder Anton Bosch, die na bijna zes jaar op 1 februari terugtreedt. U zult inmiddels wel hebben meegekregen dat aan zijn opvolging wordt gewerkt ...

Anton gaat, ik blijf nog even ... Op aanbeveling van de gemeenteraad ben ik herbenoemd en in september door de Commissaris van de Koning, Andries Heidema, *heel fijn dat u dit jaar in Olst-Wijhe wilt zijn, ook van mijn kant hartelijk welkom*, ben ik door de Commissaris dus opnieuw geïnstalleerd en daar ben ik heel blij mee. Yun Sook, Katinka, Roderick en ik hebben het hier reuze naar ons zin. Zoals vaker gezegd, ik kies bewust voor de gemeenschap van Olst-Wijhe waarin ik mij, in direct contact met jullie, als een vis in het IJsselwater voel ... De passie is nog in mij! En gelukkig heeft de oogarts er bovendien voor gezorgd dat ik jullie weer veel beter kan zien ... *de wereld ziet er sindsdien een stuk mooier uit* ... Ik zeg jullie graag hartelijk dank voor de lieve reacties naar aanleiding van mijn aanblijven en de oogoperatie ... Daar ben ik erg blij mee ...!

Van het jaar waarin Nederland 75 jaar Vrijheid viert, kun je helaas niet zeggen dat het overal vredig is begonnen. In sommige grote steden en andere plaatsen leek het soms wel een 'warzone' ... Politie en brandweer werden weer belaagd, *volstrekt onacceptabel*, er waren gewonden en er was veel schade. In Olst-Wijhe niets van dat al ... en ik volsta vanavond maar met te zeggen ... *zó kan het gelukkig ook ...!*

Olst-Wijhe staat dit jaar in het teken van '75 jaar Vrijheid'. Al anderhalf jaar geleden zijn het Verenigd Comité Wijhe, het 4 mei comité Olst, de Historische Vereniging Wijhe en het Olster Erfgoed, al het basis- en voortgezet onderwijs, de Stichting IJssellinie, Stichting ut Huus, de Olster Harmonie en de culturele coalitie bijeengekomen om een afwisselend programma samen te stellen met zeer uiteenlopende uitingen, op verschillende momenten in het jaar, voor al onze inwoners ... jong én oud.

We hebben, al pratend, met elkaar steeds voor ogen gehouden dat het gaat om herdenken, *natuurlijk*, maar óók om hoe beleven we de vrijheid nú en in de toekomst (?). Wij koesteren weliswaar onze eigen vrijheid ... respecteren wij, in gelijke mate, de vrijheid van anderen ...? Wij hebben over van alles en nog wat opvattingen ... zijn wij nog evenzeer geïnteresseerd in de afwijkende opvattingen van de ander ...? Hoe gaan we met de diverse leefstijlen om? We willen dit jaar iedereen, en vooral ook onze jongeren, uitdagen om daar over na te denken en daarover met elkaar in gesprek te gaan.

In de afgelopen maanden zagen we dat andere mensen en organisaties enthousiast aansluiten ... het Filmhuis Olst, Overkempe, de kerken, de Stichting Vrienden Nicolaaskerk Wijhe, toneelvereniging Herman Heijermans, het Gemeenschappelijk Plaatselijk Belang Olst-Wijhe en de Videoclub Olst-Wijhe, die de activiteiten door het hele jaar heen zullen filmen en eind oktober een compilatie uitbrengen tijdens de afsluitende bijeenkomst. In Huis-aan-Huis wordt elke maand een pagina aan 75 jaar Vrijheid besteed, in december jl. is dat voor de eerste keer gebeurd.

De leden van het comité 75 jaar Vrijheid zijn allemaal te herkennen aan hun badge. Ik ben zó trots op deze mensen en al die anderen, die bijdragen aan het programma. We hebben daarbij gelukkig ook veel financiële steun gekregen van overheden, cultuur- en particuliere fondsen en anderen. Zonder dat lukt het niet.

U ziet hierboven foto's van de Bevrijding, herdenkingen, de Koude Oorlog en het bezoek dat familieleden van de Canadese luitenant Anderson op 9 september jl., onder begeleiding van Ruut en Floor Hoogendoorn, aan Wijhe hebben gebracht. U weet dat de luitenant bij de bevrijding van Wijhe om het leven is gekomen.

Tussen de foto's ziet u enkele van de activiteiten. In Olst-Wijhe vinden diverse toneel- en theatervoorstellingen plaats en concerten. Er is een fototentoonstelling, de meerdaagse Veldtocht van de Vrijheid voor het onderwijs en er zijn oecumenische vieringen. Er zijn bij de herdenkingsmonumenten Olst en Wijhe en bij onze drie verpleeghuizen tulpenbollen in de vorm van het getal '75' geplant ... de Vrijheidstulp, die u ook op de uitnodiging aantrof. Die zullen dit voorjaar gaan bloeien ... *hoop ik*. RTV-Oost doet met de Vrijheid-expres Wijhe aan. In onze kernen worden vrijheidsmaaltijden georganiseerd en bij de IJssellinie de Bunkerdagen. Vanzelfsprekend zal de 4 mei-viering, de Dodenherdenking in Olst en Wijhe, dit jaar een extra dimensie krijgen. De afsluiting is eind oktober. Er wordt dan stil gestaan bij de oprichting van de Verenigde Naties en met z'n allen teruggekeken op dit bijzondere jaar.

Ten slotte worden in 2020 oude inwoners geïnterviewd, die zelf bewust oorlog en bevrijding hebben meegemaakt. Hun gebundelde verhalen komen in 2021 beschikbaar om ertoe bij te dragen dat ook ná dit jaar het gesprek over vrijheid wordt voortgezet.

Kortom, er gaat heel veel gebeuren. U ontvangt daarom straks bij het verlaten een overzicht met al de activiteiten die nu bekend zijn. Het is denkbaar dat er nog meer bij komt of dat dingen nog veranderen. Let daarom goed op Huis-aan-Huis en onze website.

Ik sluit af met jullie allen hartelijk dank te zeggen voor jullie komst. Ik wens jullie van harte vrijheid toe, in verbondenheid met elkaar, in goede gezondheid en met steeds weer nieuwe perspectieven, omdat niet alléén 1 januari, maar eigenlijk élke dag een nieuw begin kan betekenen ...!